

AİLE HEMŐİRELIĐİ SÜRECİ
ve
EV ZİYARETLERİ

Prof.Dr. Ayfer TEZEL

“Hemşireler bireye, aileye ve topluma sağlık hizmeti verirler ve hizmetlerini ilgili gruplarla işbirliği içinde yürütürler “ (ICN etik kodu, 2000)

ICN 2002 yılı TEMASI

“ Hemşireler Her Zaman Yanımızda; Ailelere Bakıyorlar”

Aile sağlığı hemşireliği, aile sistemi içinde tüm aile üyelerinin maksimum düzeyde sağlık ve iyiliğe ulaşmaları için yapılan tüm uğraş ve girişimlerdir.

Amacı: ailenin sağlığını korumak, sürdürmek ve geliştirmektir.

Hedefleri:

- Ailenin **sağlık sorunlarını saptamak,**
- Aileye **hemşirelik hizmeti sunmak,**
- Aileye **sorunlarını tanımayı öğretmek,**
- Ailenin **kendi sağlık sorunlarını anlayıp kabullenmesini sağlamak,**
- Ailenin ve bireylerin **sağlık konusunda sorumluluk almasını sağlamak,**
- Aileyi **sağlık hizmetlerinden yararlanma konusunda desteklemek,**
- Gelişim dönemlerinde **aileyi desteklemektir.**

Ailelere Kazandırılması Gereken Beceriler

- Aile kendi **sağlık sorunlarını** belirleyebilmeli,
- Aile üyeleri kendi sağlıkları **için sorumluluk kazanabilmeli,**
- Aile kendi sağlığı için **karar verebilmelidir.**

Aile Bakım Planının Prensipleri

- Birlikte karar verme
- Bireysellik
- Gerçekçi amaçlar
- Sağlık inançları ve değerler
- Sağlık ekibi ile koordinasyon

Aile Sağlığı Hemşireliğinin Önemli Özellikleri

- Aile hemşireliği **sağlıklı ve hasta** olan aile üyelerine yöneliktir.
- Hemşire birey ve aile sağlığı arasındaki ilişkiyi görür. Sağlıkta ve hastalıkta tek tek aile üyelerine ve aileye bakar.
- Aile bakımını geçmiş, bu günü ve geleceğiyle, ailenin bütün yaşantısını kapsar.
- Aile hemşireliği, ailenin içinde bulunduğu toplumun ve kültürün bağlantılarının oluşturduğu daha geniş çerçeveyi hesaba katar.

Aile Sağlığı Hemşireliğinin Önemli Özellikleri

- Aile sağlığı hemşiresi aile üyeleri arasındaki ilişkileri dikkate alır ve bireyler ile aile grubunun her zaman eş zamanlı olarak maksimum sağlık düzeyine ulaşmadığını bilir.
- Hemşire, aile üyeleri arasındaki ve hemşire ile aile arasındaki etkileşimleri arttırmaya çalışır.
- Hemşire bir çok bulguya sahip bir ailedeki kişinin zamanla değişebileceğini ve hemşirelik çalışmalarının odağının değişmesi gerektiğini bilir.

Aile Sağlığının geliştirilmesi ve hastalıklardan korunmada hemşirenin rolleri;

- Sağlığın yükselmesi ve korunmasına yönelik davranışların ve tutumların ailenin farkında olmasını sağlar.
- Aile içinde rol modeli olarak hizmet sunar.
- Sağlığın yükseltilmesi ve değerlendirilmesinde güncel sağlık davranışlarının değerlendirilmesinde aile ile işbirliği yapar.
- Sağlık davranışlarının gelişmesinde aileye yardım eder.

Aile Sağlığının geliştirilmesi ve hastalıklardan korunmada hemşirenin rolleri;

- Riskli olan davranışların belirlenmesinde aileye yardım eder.
- Yaşam biçiminde yapılması gereken değişikliklerde, karar vermesi için aileye yardım eder.
- Pozitif sağlık davranışları için destek sağlar.
- Hastalıkların önlenmesi ve sağlığı yükseltilmesinde davranışların öğrenilmesinde aileye yardım eder.
- Aile için sağlık bilgileri sunar.
- Aile ve toplum kaynakları arasında işbirliği yapar.
- Ailenin kendi kendine problem çözmesinde yardımcı olur.

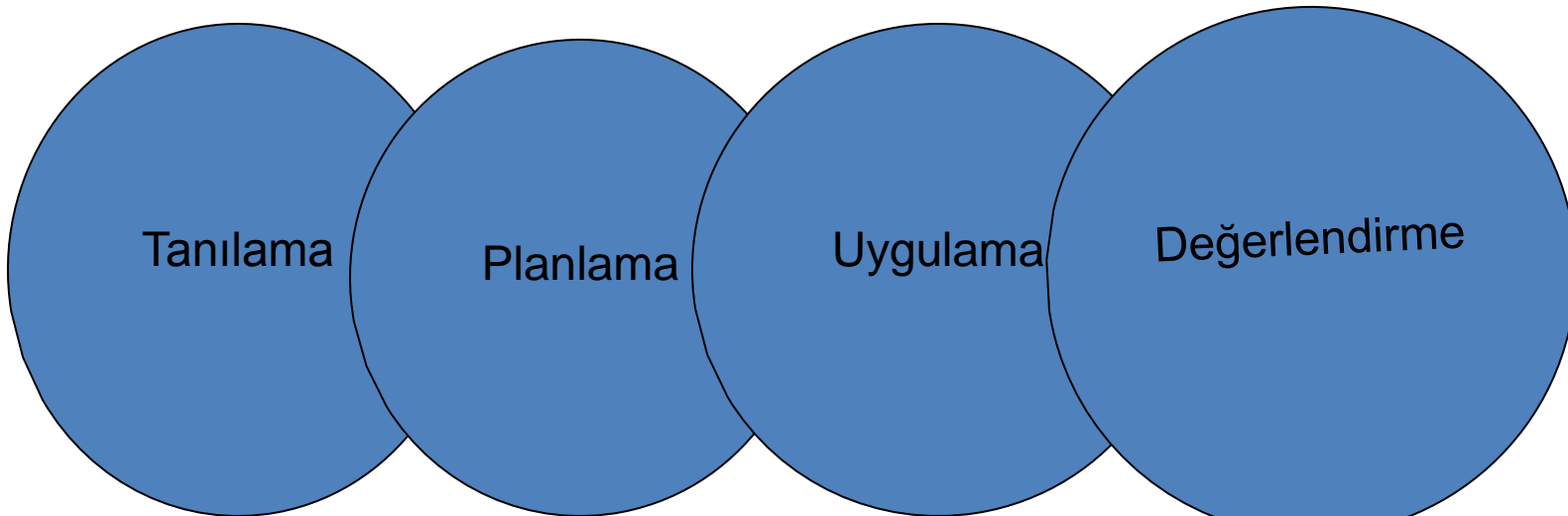
Ailenin Değerlendirilme Sürecinde Göz Önüne Alınması Gereken Parametreler

- Aile sağlığı hemşiresi aileyi bütün olarak değerlendirmek zorundadır.
- Aile kültürü, sosyoekonomik durumu, bireyleri, çevresi, yani biyopsikososyal olarak bir bütündür.
- Bu bütünlük içerisindeki her olumlu ve olumsuz durumdan etkilendikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

- Bakım sürecinde aile sağlığı hemşiresi bilimsel basamakları takip ederek veri toplama sürecinde sistematik olarak bakımı başlatır ve devamlılığını sağlar.
- Bu süreçte verileri sistematik ve anlaşılır olarak toplamak için rehber ve görsel olarak kolaylık sağlayan ekoharita ve genogramdan yararlanır.

AİLEYİ DEĞERLENDİRME SÜRECİ

1. Verilerin toplanması
2. Verilerin analiz edilmesi
3. Problemlerin tanımlanması
4. Problemlerin öncelik sırasına konulması
5. Bakım planının yapılması
6. Bakım planının uygulanması
7. Bakım sonuçlarının değerlendirilmesi

Aile Değerlendirme Süreci

Toplumun Kültürü

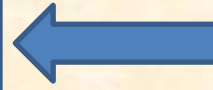
Ailenin Çevresi

Ailenin
Fonksiyonları

Aile Yaşam
Döngüsü

Ailenin
Özellikleri

Bireylerin Gelişimi

Toplum

Bireylerin Genetik
Özelliği

Bireysel Sağlık

Aile Sağlığı Hemşireliği Süreci

- **TANILAMA**

(çevresel, psiko-sosyal, fizyolojik, sağlık davranışları)

Aileden verilerin toplanması

Ailenin sağlık durumunun saptanması

Bireye özel sağlık sorunlarının tanılanması (yaşıanan, potansiyel)

- **PLANLAMA**

Bakım önceliklerinin belirlenmesi

Kısa ve uzun vadeli bakım hedeflerinin belirlenmesi

Hedeflere yönelik hemşirelik girişimlerinin belirlenmesi

- **UYGULAMA**

•Eğitim, rehberlik ve danışmanlık :Bireylerin bilgilenmesi, öz bakım ve başa çıkma konusunda sorumluluk almasını sağlayan hemşirelik girişimleri.

•Tedavi, işlem: Risk faktörlerini ve bulguları erken dönemde tanılamak, azaltmak ve hafifletmek için uygulanan teknik girişimlerdir.

•Vaka yönetimi: Sağlık ve sosyal alanlarda hizmet veren kuruluşlarla iletişim kurmak, sağlık bakımı alma haklarını savunmak, bireyin uygun toplumsal kaynakları kullanması için rehberlik etmek.

•Surveyans : Mevcut problem ile ilişkili olarak periyodik gözlem yapmak veri toplamak, analiz ve değerlendirme yapmak, kontrol altında tutmak ve izlemek.

- **DEğERLENDİRME**

Bilgi düzeyinde gelişme

Davranış düzeyinde gelişme

Durum düzeyinde gelişme

Tekrar veri toplama

Veri Toplama Alanları-1

- *Her bir aile üyesi hakkında temel bilgiler:* demografik veriler, iş ve eğitim düzeyleri, sağlık öyküleri, aşılanma durumları, sağlık güvenceleri, sosyal kaynaklar vb.
- *Çevresel:* konutun tipi, özellikleri, güvenlik önlemleri ve tehlikeler, evin ailenin gereksinimlerine uygunluğu (ısınma şekli, oda sayısı vb.)

rvtech.com

Veri Toplama Alanları-2

- *Psikososyal*: toplum kaynakları ile iletişim, sosyal ilişkiler, duygusal durum, cinsellik, bakım verme, ebeveynlik, büyüme – gelişme, ihmal ve istismar.
- *Fizyolojik*: solunum, sindirim, genitoüriner sistem, kas-iskelet sistemi, sindirim, barsak fonksiyonları, deri, görme, işitme, konuşma, bilişsel durum, ağrı, bilinç, antepartum –postpartum
- *Sağlık davranışları*: beslenme, uyku-dinlenme, fizik aktivite, kişisel hijyen, madde kullanma, aile planlaması, sağlık bakım denetimi, tedavi uygulamaları.

Genogram:

Genellikle 3 ya da daha fazla nesil içerir, grafik yöntemiyle kompleks aile yapısı ile ilgili ayrıntılı ve hızlı bilgi verir. Genogram aile bireyleri arasındaki ilişkileri, aile bireyleri ile ilgili verileri (doğum tarihi, evlenme, boşanma, hastalık), aile bireylerini özellikleri (din, sosyal sınıf, soy meslek) ile ilgili bilgi verir.

GENOGRAM

A. Semboller Ailenin Yapısı ve Aile Üyelerinin Tanıtımı

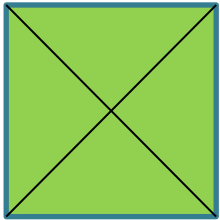

Erkek

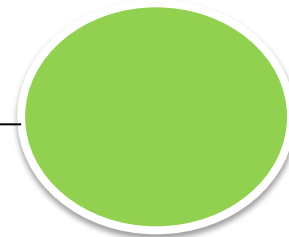
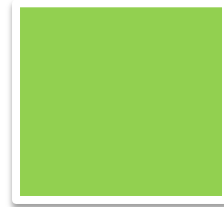

Kadın

1943-1975

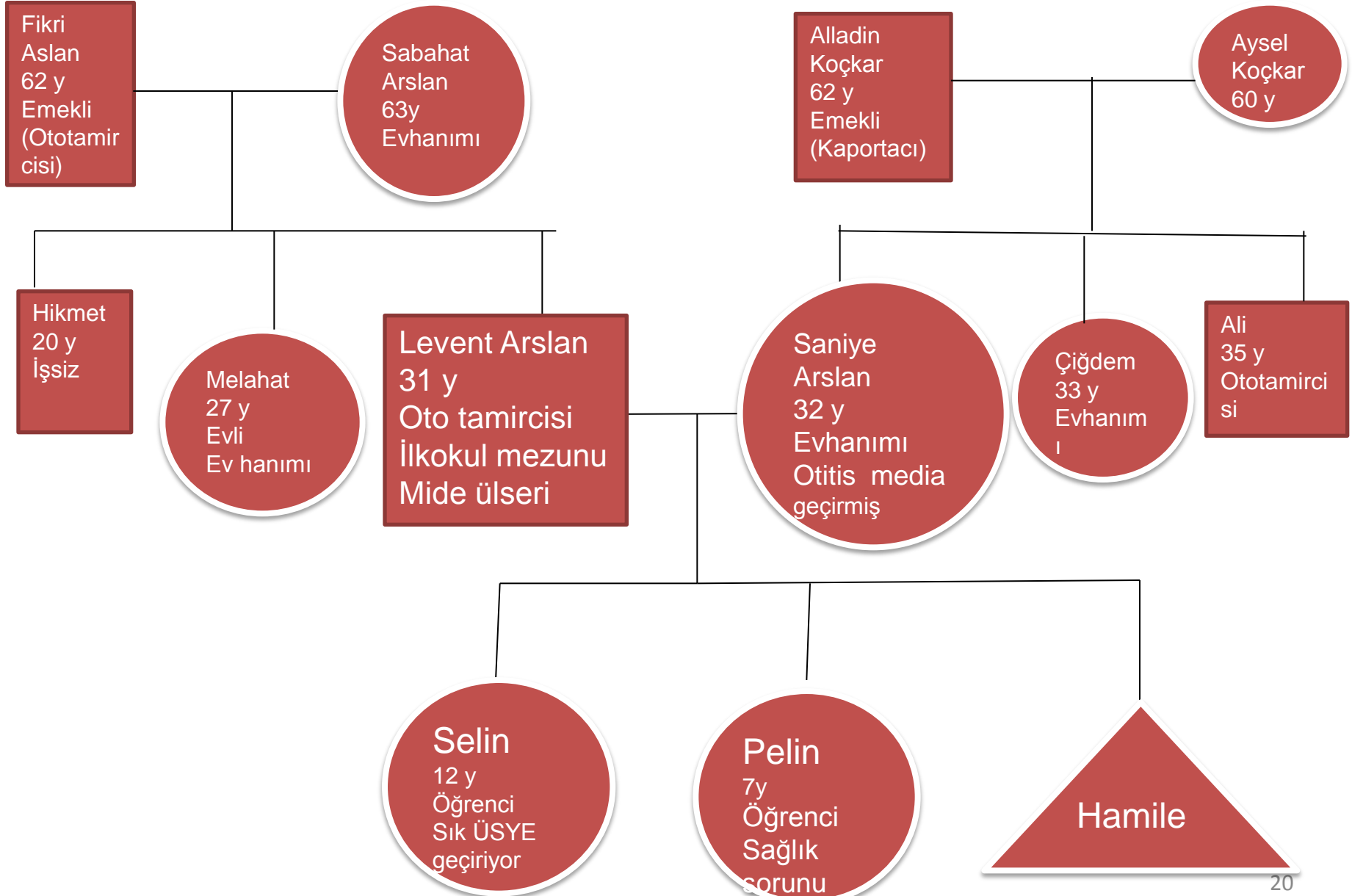

Ex

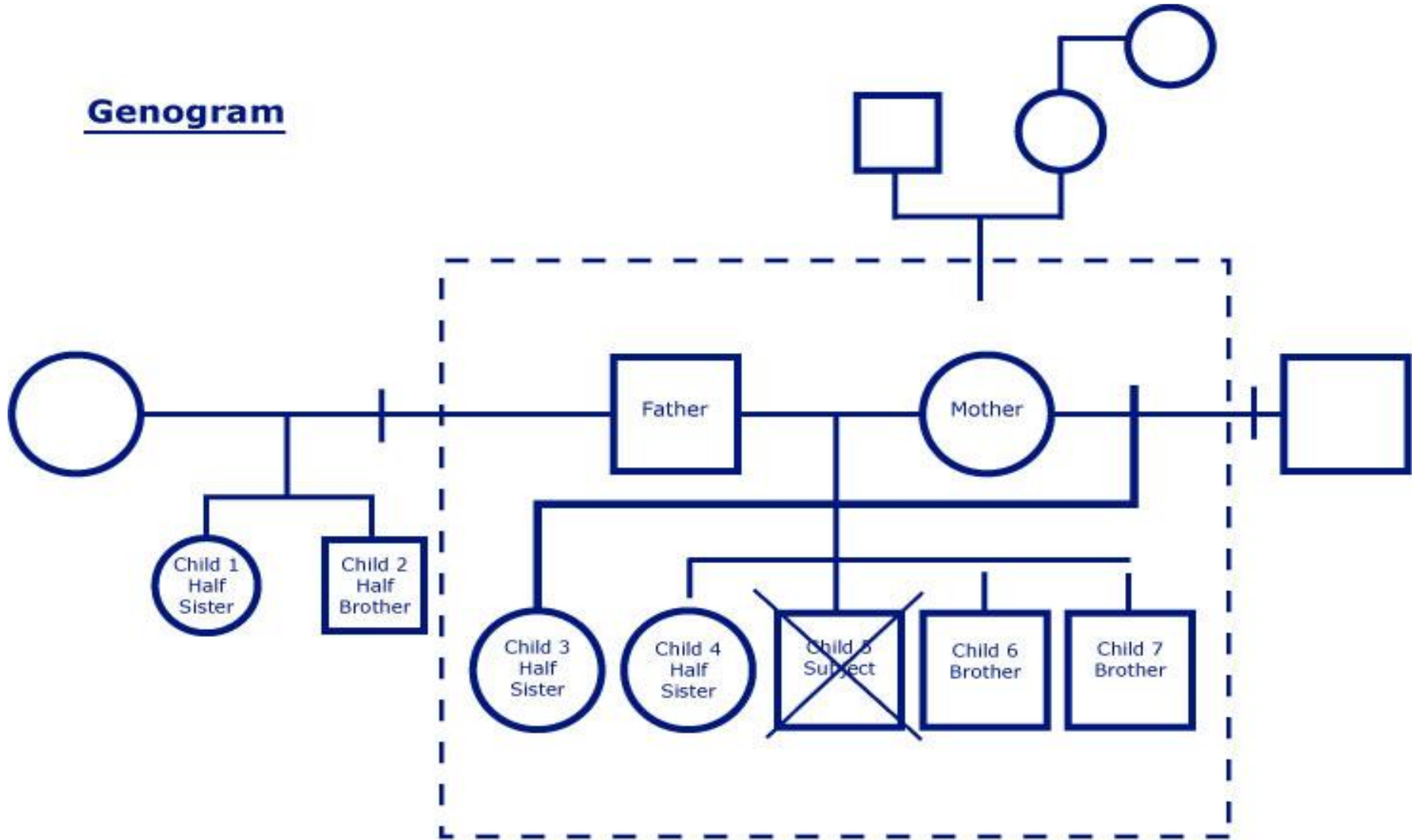
Evlilik (Tarih)
(Erkek solda, kadın sağda)

ARSLAN AİLESİNİN GENOGRAMI

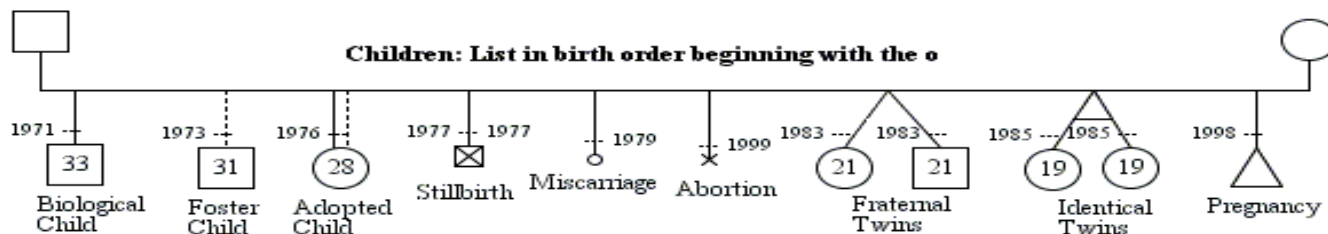
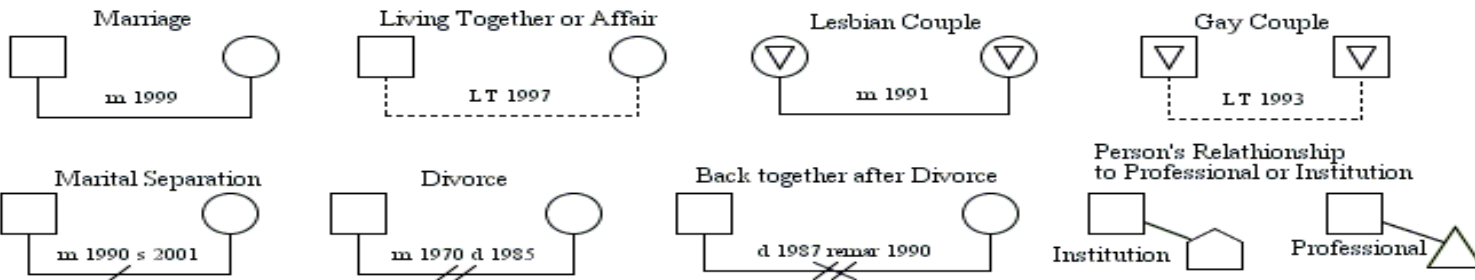
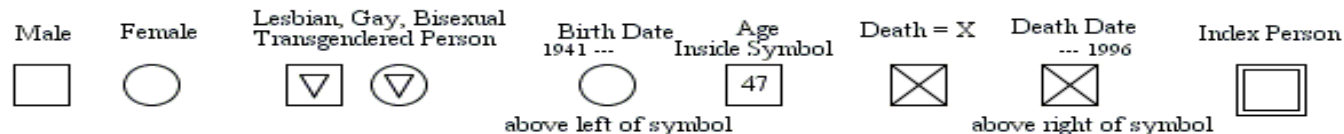

Parçalanmış ailelerden kurulmuş bir aile genogramı

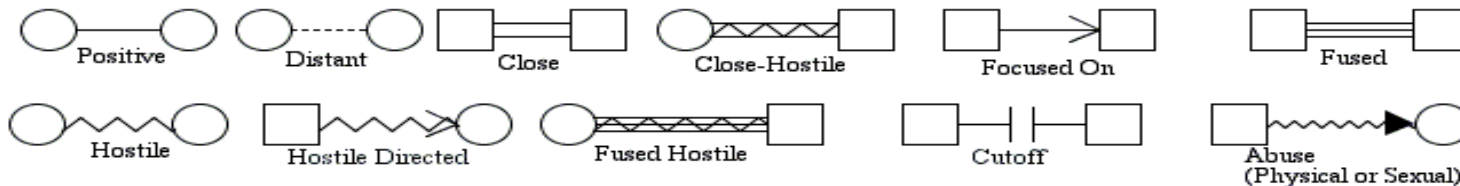
Genogram

Standard Symbols for Genograms

Symbols Denoting Interactional Patterns between People

- Erkek
- Bayan
- ◻ veya ◻ Ölü
- ◻ veya ◻ Görüşülen hasta
- ② İki normal erkek
- ③ Üç normal bayan
- ◇ Cinsiyeti belirtilmeyen veya bilinmeyen dört doğum
- Spontan düşük
- Uyarılmış düşük
- △ Gebelik-bebek uterusu
- ○ Dizigotik ikizler
- ○ Monozigotik ikizler
- ▲ Evlatlık
- Doğum tarihi
- Davut Adı
- ◻/48 Doğum yaşı veya tarihi
- ◻/30-48 Ölümdeki doğum tarihi
- ◻/CA Ölüm nedeni

- ◻ 1968 ○ Evlilik ve yılı
- ◻ 1977 ○ Boşanma ve yılı
- ◻ 1975 ○ Ayrılma ve yılı
- ◻ 1982 ○ Evlenmeden birlikte yaşamaya başlama yılı
- ○ 1968 Birarada yaşayan bireyler
- ⚡ Çatışmalı ilişki
- Uzak ilişki
- ==== Yakın ilişki
- ==== Çok yakın ilişki
- Baskın ilişki
- ◻ ⚡ ○ Problemlili evlilik
- ◻ ⚡ ○ Başka ilişki sonrası problemlili evlilik
- ◻ ○ Boşanma- Anne iki kızın bakımını üstlenmiş
- ◻/76 ○/80 ◻/88 ○/82 ◻/76 ◻/76 Birden fazla evlilik yapmış evli çift

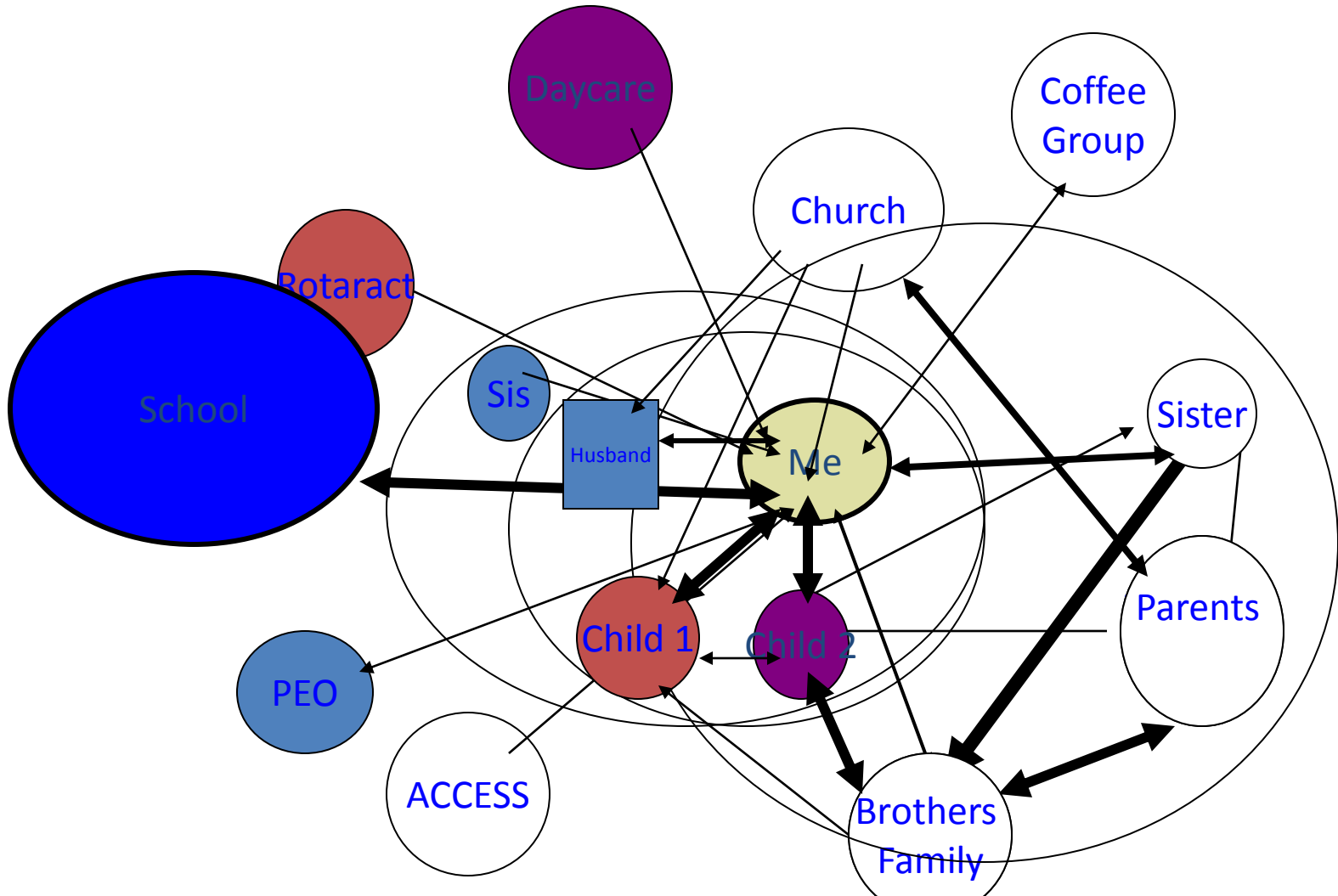
Standart genogram sembolleri

Eko-harita

Ailenin diğer sistemlerle ilişkisini gösterir.

Eko-haritanın ortasındaki bir daire içinde aile gösterilir. evresindeki dairelerde ise aile üyelerinin ilişkide olduğu sistemler gösterilir.

Ekoharita

- Kişinin ve ailesinin daha yeterli ve ailesinin daha yeterli bir sağlık hizmeti alabilmesi ve verilen sağlık hizmetinin amacına ulaşması için kişi ve ailenin tüm yaşantılarını geçirdikleri ortamda izlenmesi zorunludur. Bu hizmette ancak amacına uygun bir şekilde yapılan ev ziyaretleri ile mümkündür.

- İnsan çevresi ile bir bütündür. Çevresindeki olumsuz faktörlerden etkilendiği gibi çevresini de olumlu ya da olumsuz etkileyebilir. Ev ziyareti yapılmadan kişi, aile ve toplumu çevresi ile birlikte ele alınması mümkün olamaz.

Ev Ziyaretlerinin Avantajları-1

- Pek çok insan kendi evinde rahat ettiği bir ortamda bakımı tercih eder.
- Sağlık eğitimi için ev ortamı daha uygundur.
- Aile içindeki etkileşim gözlenebilir.
- Aileyi oluşturan tüm bireyler gözlenebilir.

Ev Ziyaretlerinin Avantajları-2

- Ev koşulları ve çevre faktörleri (kaynaklar ve tehlikeler)gözlenebilir.
- Ev ortamında bilgi toplamak ve yaşam biçimi değerlerini öğrenmek daha kolaydır.
- Ailenin sağlık bakımına katılımı kolaylaşır.
- Yeni sağlık sorunları erken saptanabilir.
- Ailenin hemşireye güveni artar.

Ev Ziyaretlerinin Dezavantajları-1

- Hastanede bakıma göre daha fazla zaman gerektirir.
- Ev ortamı ile hemşirenin değerleri ve alışkanlıkları uyuşmayabilir.
- Hemşirenin güvenliği sorun olabilir.
- Eve ulaşmak için harcanan süre fazladır.

Ev Ziyaretlerinin Dezavantajları-2

- Fazla sayıda kişiyi tanılamak ve bakım vermek zor olabilir.
- Bakım veren kişi için bu süreç yorucu olabilir.
- Dikkat dağıtan faktörlerin (tv, gürültü yapan çocuklar vs) kontrolü zor olabilir.
- Bireyler mahremiyet nedeni ile korkak ve çekingen olabilirler.

Ev Ziyareti Aşamaları

- Ziyaret öncesi ailenin belirlenmesi, hazırlık ve planlama
- Ziyaretin uygulanması
- Ziyaretin değerlendirilmesi

1. Ziyaret Öncesi Ailenin Belirlenmesi, Hazırlık ve Planlama

- Ziyaret edecek aileler belirlenir (aile adı, soyadı, adres, telefon numarası).
- İlk ziyaret ise telefonla randevu alınır, devam eden ziyaretlerden biri ise belirlenen gün ve saatte ziyaret gerçekleştirilir.
- Aile ile ilgili kayıtlar gözden geçirilir.
- Kullanılacak formlar ve malzemeler hazırlanır.

Aynı günde birden fazla ziyaret yapılacaksa ;

- Aile içinde bulaşıcı hastalığı olanlar, enfeksiyon hastası aileler diğerlerine enfeksiyon taşımaması açısından en sona bırakılır.
- Belirli saatte ilaç alması, tedavi yapılması gereken ailelerin ziyaretleri tedavi saatlerine göre belirlenir.
- Loğusa ve yeni doğan bebeklerin izlemi öncelikli olarak yapılır.
- Sağlık eğitimi yapılacak ziyaretler de aile üyelerinin rahatlıkla katılabilecekleri zaman dikkate alınarak ziyaret planlanır.

Ziyaret çantasında bulunması gereken temel malzemeler-1

- Tansiyon aleti ve steteskop
- Pamuk, flaster, sargı bezi ve diğer pansuman malzemeleri
- Alkol, batikon gibi antiseptik solüsyonlar
- KS borusu (fötoskop)
- Derece
- El kantarı
- Mezura

Ziyaret çantasında bulunması gereken temel malzemeler-2

- Enjektör
- Sabun, el havlusu
- Atık torbası (plastik poşet)
- Basit idrar analizlerini yapmak için gerekli malzemeler (protein, şeker stripleri vb)
- Basit kan testleri yapmak için gerekli malzemeler (kapiller tüp, glukometre vb)

2. Ziyaretin uygulanması-1

- **Ziyaretin başlatılması**

İlk ziyaret

- ✓ Hemşire kim olduğunu, nereden geldiğini ve neden geldiğini açıklar.
- ✓ Aile bireylerinin soruları kısa ve net olarak cevaplandırılır.
- ✓ Aile bölgeye yeni gelmiş ise bölge hakkında ve yararlanabilecekleri sağlık kaynakları hakkında bilgilendirilir.
- ✓ İlk ziyaretin zamanı aile bireylerinin isteğine, evde oldukları zamana ve evin uzaklığına göre belirlenir.
- ✓ Aile görüşme için uygun değilse ziyaret daha uygun bir güne veya saate ertelenir.

2. Ziyaretin uygulanması-2

- Ziyaretin başlatılması

İlk ziyaret

- ✓ Aileye ve aile üyelerine ilişkin veriler onlarla birlikte gözden geçirilir.
- ✓ Sorular aileyi rahatsız etmeyecek şekilde, genelden özele sorulur.
- ✓ Ailenin içinde yaşadığı ev, sokak ve çevre hakkında gözlem yolu ile bilgi edinilir.
- ✓ İlk ziyarette tüm aile bireylerine ulaşılamazsa tanılmaya sonraki ziyaretlerde devam edilir.

2. Ziyaretin uygulanması-3

- *Devam eden / tekrar ziyaretler*
- ✓ Ziyaretin kısaca amacı belirtilerek konuya geçilir. Ziyaretlerin aralığı ailenin gereksinimlerine, gelişim döneminin özelliğine ve hemşirenin çalışma koşullarına göre aile ile birlikte karar verilir.

2. Ziyaretin uygulanması-4

- *Bakım Planının Uygulanması*
- ✓ Bireyin ve ailenin bakım gereksinimlerini karşılayacak hemşirelik girişimleri uygulanır.
- ✓ Gerekli olan konularda sağlık eğitimi, rehberlik ve danışmanlık yapılır.
- ✓ Gerekli iste hasta bakımı, gebe izlemi, sağlam çocuk izlemi, kronik hastalıklı bireyin bakımı, tedavisi ve izlemi yapılır.

2. Ziyaretin uygulanması-5

- *Ziyaretin sonlandırılması*
- ✓ Evden ayrılmadan önce yapılan tüm uygulamalar gözden geçirilir.
- ✓ Verilen bilgi, yapılan uygulama ve öneriler kısaca tekrarlatarak planlanan hedefe ne ölçüde ulaşıldığı değerlendirilir.
- ✓ Bir sonraki ziyaret için aile ile birlikte tarih ve saat belirlenir.

3. Ziyaretin Değerlendirilmesi

- Bakım planı gözden geçirerek aynı gün içinde ziyaret raporu yazılır.
- Yapılan girişimler, çözümlenen sorunlar ve yapılacak kısa ve net olarak kaydedilir.
- Planlandığı halde yapılamayan ya da planlanmadığı halde yapılan girişimler varsa rapora yazılır.

Ziyaret Sonunda Çözümlememiş Sorunlar :

- Bu sorunlar nelerdir?
 - Eksik yapılan nedir?
- Sorunu çözmek için ne yapılmalıdır?

Sorunun çözümlenememesinin temel nedenleri;

- Yetersiz veri toplanması,
- Saptanan amaçların ailenin beklentilerine uymaması,
- Hemşirenin tanıladığı öncelikli sorunların aile için öncelikli olmaması,
- İletişimin yetersiz olması,
- Ziyaretin zamanlamasının ve süresinin uygun olmaması,
- Ziyaret sürecince yeni sorunların ortaya çıkmasıdır.

Ziyaretin süresi **45** dakikayı aşmaz. İdeal ziyaret süresi **45±10** dakika dır. Ancak ziyarette gerçekleştirilecek olan girişimin özelliğine göre bazı ziyaretlerin süresi uzayabilir.